

บทความวิจัย

เรื่อง ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่น

โดย

นางสาวธัญพร บรรณาลัย

รหัสนักศึกษา 05530586

เสนอ

อาจารย์คมกฤษ อุ่ยเต็กเค่ง

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556

ชื่อเรื่อง ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่น

ผู้ศึกษา นางสาวธนัชพร บรรณาลักษณ์ รหัสนักศึกษา 05530586
เอกเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์คมกฤษ อยู่เต็กเก่ง
สาขาวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา รูปแบบของประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของประเพณีพิธีกรรม คือ ประเพณีชมจันทร์ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ และความคิดความเชื่อต่างๆ ผลการศึกษาพบว่าความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นนั้น ได้รับผลมาจากความเชื่อและการนับถือในลัทธิศาสนาโบราณ และศาสนาชินโตที่อยู่คู่กับชาวญี่ปุ่นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากวัฒนธรรมความเป็นอยู่ พื้นฐานทางวัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิม และเอกลักษณ์ของความเป็นชนชาติญี่ปุ่น เพราะอุปนิสัยและลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นนั้น ได้ถูกหลอมรวมเข้ากับคำสอนของศาสนาชินโต อีกทั้งยังสามารถเห็นได้จากนิทานตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมา นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวของเทพเจ้าผู้ให้แสงสว่างยามค่ำคืนที่กำเนิดมาจากรบบุรุษโบราณตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่น ในเรื่องของความคิดความเชื่อนั้นจากการศึกษาพบว่า มีความคิดความเชื่อหลักที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโต ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือเทพเจ้า และความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือธรรมชาติ

คำสำคัญ ความคิดความเชื่อญี่ปุ่น ดวงจันทร์ ศาสนาชินโต

2. บทนำ

แม้ว่า “ดวงจันทร์” จะเป็นดินแดนนอกโลกแห่งเดียวที่มนุษย์ได้เดินทางไปสำรวจมาแล้ว แต่ดวงจันทร์ก็ยังคงมีความลึกลับที่ทำให้เกิดความเชื่อ ตำนาน บทเพลง และเรื่องราวต่างๆ มากมาย อันชวนให้มนุษย์ต้องไปค้นคว้า ไขว่หาดังต้องมนต์นับแต่อดีตมาจนปัจจุบัน (อมรรัตน์ เทพกำปนาท 2552) ถึงแม้ว่าการไปเยือนดวงจันทร์ของมนุษย์นั้นเป็นห้วงล้าความเชื่อของคนโบราณ ก็ไม่ได้ส่งผลให้ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับดวงจันทร์นั้นเลือนหายไป

เป็นเวลาเนิ่นนานตั้งแต่โบราณแล้ว ได้กล่าวถึงดวงอาทิตย์และดวงจันทร์นั้น ทำหน้าที่ให้แสงสว่าง ให้ความอบอุ่น และอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์โลกได้อย่างมีความสุข สามารถทำหากินได้อย่างสมบูรณ์ มนุษย์เราตั้งแต่สมัยบรรพกาลนั้นดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยการทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ จึงเห็นความสำคัญของธรรมชาติ ดังนั้นจึงเกิดความคิดความเชื่อรวมไปถึงสำนักในบุญคุณของธรรมชาติและสิ่งที่ไม่เห็น ก่อให้เกิดการจัดพิธีกรรมเกี่ยวกับการบวงสรวง การเซ่นไหว้ โดยการนำพืชพันธุ์ธัญญาหารที่ตนได้เก็บเกี่ยวมาประกอบพิธี เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ และการขอบคุณที่ช่วยดูแลปกป้องรักษา ช่วยเหลือตนกับครอบครัวให้ได้ผลผลิตที่สมบูรณ์เป็นจำนวนมาก และอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยปราศจากภยันตรายต่างๆ จากความเชื่อเหล่านี้จึงเกิดประเพณี หรือเทศกาลไหว้พระจันทร์ของชนชาติในเอเชียที่ส่วนใหญ่ดำรงชีพด้วยการทำเกษตรกรรมจึงเกิดขึ้น และสืบทอดต่อกันมายังคนรุ่นหลังจนปัจจุบัน

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นนั้น มีสาเหตุมาจากคำสอนของศาสนาชินโต อันเป็นศาสนาดั้งเดิมของชนชาติญี่ปุ่น คำว่า “ชินโต” แปลว่า วิถีของพระเจ้า คำสอนจึงมุ่งให้บุคคลปฏิบัติตามทางของสวรรค์ ภักดีต่อพระเจ้า ซึ่งหมายถึงธรรมชาติรอบตัวมนุษย์ มีเทพนิยายของญี่ปุ่น โบราณเล่าสืบทอดกันมาว่า พระอาทิตย์เป็นผู้สร้างเกาะญี่ปุ่น และชาวญี่ปุ่นทั้งหลายเป็นลูกหลานของพระอาทิตย์ โดยมีเทพผู้สร้างสูงสุด คือ อามาเตะระสุ-โอมิคามิหรือสุริยเทพี กับชิกิโยมิหรือจันทรเทพ ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า เทพแห่งพระอาทิตย์ทรงสร้างเกาะญี่ปุ่น และธรรมชาติทั้งหลาย เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ มหาสมุทร แม่น้ำ ภูเขา น้ำตก ต้นไม้ สิ่งที่พระเจ้าทรงสร้าง จึงมีฐานะสูงควรแก่การเคารพบูชา (มธุรส ศรีนวรรตน์ 2552) ชิกิโยมิเป็นเทพแห่งพระจันทร์ตามความเชื่อของศาสนาชินโตนั้น เกิดจากตาขาวของอิซานามิ เทพชายผู้สร้างแผ่นดินญี่ปุ่นตามตำนาน โบราณที่เป็นหนังสือประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่นชื่อว่า โคจิกิ ชิกิโยมิหรือจันทรเทพมีหน้าที่ควบคุม

กลางคืนและดวงจันทร์ จากความเชื่อเรื่องเทพดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นนั้น ได้สะท้อนออกมาใน รูปแบบประเพณี เทศกาล ตำนาน รวมถึงนิทานปรัมปราอีกด้วย

ประเพณีไหว้พระจันทร์หรือเทศกาลชมพระจันทร์ของชาวญี่ปุ่น เริ่มตั้งแต่สมัยเฮอัน ระหว่างศตวรรษที่ 8-12 ซึ่งประเพณีนี้ได้รับมาจากประเทศจีน โดยการชมจันทร์นั้นเป็นงานเฉลิมฉลองอันยิ่งใหญ่ของสำนักจีน โบราณ จะมีขึ้นในคืนพระจันทร์เต็มดวงกลางฤดูใบไม้ร่วง เพื่อทำพิธีสักการะขอขอบคุณต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายนับตั้งแต่พระแม่ธรณี พระพิรุณและพระพาย ที่ช่วยให้ทำกสิกรรมสำเร็จจุล่งและได้พืชผลทางเกษตรกรรมออกดอกผลผลิตที่สมบูรณ์และสวยงาม ชาวจีนนั้นมีตำนานความเชื่อว่าเป็นดวงจันทร์นั้นมรกระต่ายซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดพืชพรรณต่างๆอาศัยอยู่ และถือว่าดวงจันทร์คือเทพเจ้าที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก จึงได้จัดพิธีการไหว้พระจันทร์ขึ้น บางตำนานก็กล่าวในดวงจันทร์นั้นมีสาวงามที่ชื่อว่า นางเอ้ออาศัยอยู่ นางผู้นี้ได้ขโมยน้ำอมฤตของไซอ้วงบ้อมากินทำให้นางมีชีวิตเป็นอมตะ พอถึงฤดูหนาวก็จะนำน้ำอมฤตมาประพรมให้แก่โลก ทำให้ต้นข้าวเจริญงอกงามและให้ผลผลิตดี (ประวิทย์ พันธุ์วิโรจน์ 2545 : 30) จึงเป็นที่มาของการนำข้าวที่ปลูกมาทำขนม โก้มากถวายดวงจันทร์เพื่อเป็นการขอขอบคุณ

ในคืนพระจันทร์วันเพ็ญวันที่ 15 สิงหาคม ตามปฏิทินจันทรคติ (ประมาณเดือนกันยายนตามปฏิทินสุริยคติ) ในช่วงฤดูใบไม้ร่วงจากเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของประเทศญี่ปุ่นถือเป็นช่วงที่ดวงจันทร์กลมโตสวยงามและส่องแสงสว่างที่สุดในรอบปี ชาวญี่ปุ่นจึงมีประเพณีไหว้พระจันทร์หรือเทศกาลชมจันทร์เกิดขึ้น เพื่อขอพรจากดวงจันทร์เพื่อให้เก็บเกี่ยวผลผลิตจำนวนมาก และพืชผลมีความอุดมสมบูรณ์จากเทพพระจันทร์หรือเทพซีกิโยมิ โดยการจัดเตรียมโต๊ะไม้เตี้ยสำหรับการไหว้พระจันทร์ที่เรียกว่า ชัมโป ซึ่งประดับไปด้วยดอกหญ้าซีซึคิ ขนมหังโงะ ที่ทำจากแป้งข้าวเหนียวหนึ่งใส่ไส้ถั่วแดง จัดเรียงเป็นสามเหลี่ยม และผลไม้ตามฤดูกาล ที่ทำเช่นนี้เป็นเพราะเชื่อว่าการที่ใช้ขนมหังโงะนั้น เปรียบดั่งกับผลผลิตที่พอกพูนขึ้นเรื่อยๆนั่นเอง สิ่งที่เขาไม่ได้สำหรับการทำพิธีก็คือ สาเก หรือเหล้าของญี่ปุ่น ชาวญี่ปุ่นไม่ว่าจะชนชั้นใด จะมานั่งรวมตัวกันเพื่อชื่นชมความงามและอาบแสงจันทร์ของดวงจันทร์ด้วยความสงบ สดับสรรพสำเนียงของธรรมชาติ ยามค่ำคืน บางคนก็พากันไปชมที่วัด หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาชินโต

นอกจากการนี้ นอกจากนี้ยังมีธรรมเนียมการเล่านิทานให้ลูกหลานฟังอีกด้วย โดยส่วนใหญ่จะเป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์ เช่น เรื่องกระต่ายขาวแห่งอินาบะ (ทาเคโตรี โมโนะกะตริ) เรื่องเจ้าหญิงคางุยะขับเพลงชมจันทร์ เป็นต้น นับเป็นเทศกาลแห่งการรวมตัวของคนในครอบครัว เพื่อความกลมเกลียวและกระชับความสัมพันธ์กันมากขึ้น

ปัจจุบันมีอาคารบ้านเรือนที่เป็นสูงใหญ่เป็นจำนวนมาก ทำให้บดบังทัศนียภาพอันสวยงามของดวงจันทร์ ประเพณีชมจันทร์จึงถูกลดความสำคัญลงไปเรื่อยๆตามกาลเวลา แต่ก็ยังผู้คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามชนบทยังคงสืบทอดประเพณีนี้ไว้

2.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1.1 เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและรูปแบบของประเพณี และวัฒนธรรมเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่น

2.1.2 เพื่อศึกษาถึงความความคิดเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่น

2.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

2.2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความคิดความเชื่อที่ส่งผลให้เกิดความเชื่อ และประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์

2.2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดความเชื่อที่ส่งผลให้เกิดความเชื่อ และประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์ชาวญี่ปุ่น และชาวเอเชียอื่นๆ ทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.2.3 เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช้วิจัยได้แก่ ประวัติความเป็นมาและรูปแบบประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์ และเอกสารที่เกี่ยวกับความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์

2.3.1. เอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและรูปแบบประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์

แสวง ทรงสุจริตธรรม (2548) เขียนหนังสือเรื่อง “วัฒนธรรมญี่ปุ่น” กล่าวถึง โอะทสึคิมิ หรือ งานฉลองในคืนพระจันทร์วันเพ็ญวันที่ 15 สิงหาคม ตามปฏิทินจันทรคติ หรือประมาณเดือน

กันยายนตามปฏิทินสุริยคติ ในช่วงฤดูใบไม้ร่วงจากเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของประเทศญี่ปุ่น นั้น จะมีวันที่อากาศดี ท้องฟ้าโปร่งแจ่มใส และมีเมฆน้อย ยกเว้นจะเกิดพายุไต้ฝุ่นในบางครั้ง ดังนั้น ช่วงนี้จะเป็นช่วงที่พระจันทร์สวยงามและส่องแสงนวลตาที่สุดในรอบปี ชาวญี่ปุ่นจึงได้มีการ บวงสรวงพระจันทร์ด้วยสึสึกิ (หญ้าชนิดหนึ่ง จำพวกหญ้าแซม) ขนมแป้งต้มใส่ไส้มันเทศหรือไส้ ถั่วแดง จัดเรียงเป็นทรงสามเหลี่ยมวางบนโต๊ะไม้เตี้ย เรียกว่า ชัมโบ ประดับด้วยผัก ผลไม้และ ดอกไม้ประจำฤดูจัดใส่แจกัน วางไว้ที่ระเบียงหรือใกล้บริเวณหน้าต่าง เพื่อชื่นชมความงดงาม และ ขอพรจากดวงจันทร์ อธิษฐานให้เก็บเกี่ยวได้ผลผลิตที่ดี อุดมสมบูรณ์ ชาวญี่ปุ่นไม่ว่าชนชั้นใด จะ นั่งชมจันทร์ด้วยความสงบ สดับสรรพสำเนียงของธรรมชาติยามค่ำคืน อาบแสงจันทร์ บ้างก็เขียน ขับกวี บ้างก็พากันไปชมที่วัด หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชินโต นอกจากนี้ยังมีธรรมเนียมการเล่า นิทานให้ลูกหลานฟังอีกด้วย โดยส่วนใหญ่จะเป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์ เช่น เรื่องกระต่าย ขาวแห่งอินาบะ (ทาเคโทริโมโนะกาตริ) เรื่องเจ้าหญิงคาซุยะขับเพลงชมจันทร์ เป็นต้น

ผศ.ศกาทิพย์ สกกุลครู สุมาลี แพศชะเรตตี และทัศนีย์ วรจรรยาวงศ์ (2538) แปลหนังสือ

เรื่อง “12 เดือนในญี่ปุ่น” กล่าวถึง พระจันทร์เต็มดวงในคืนที่ท้องฟ้าโปร่งในฤดูใบไม้ร่วงจะมีความ สวยงามมากที่สุด หลังจากผ่านพ้นช่วงฤดูร้อนอันยาวนาน การชมจันทร์นั้นเป็นงานเฉลิมฉลองอัน ยิ่งใหญ่ของสำนักชินโบราณ จะมีขึ้นในคืนพระจันทร์เต็มดวงกลางฤดูใบไม้ร่วง โดยประเพณีนี้ถูก นำเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นในต้นศตวรรษที่ 10 และมีการชมจันทร์ครั้งแรกอย่างเป็นทางการในวันที่ 15 เดือนสิงหาคม ปี 909 ตามปฏิทินจันทรคติ ตั้งแต่นั้นมาไม่ว่าจะชนชั้นใด ก็สามารถเพลิดเพลินกับ การชมจันทร์ได้เช่นกัน ในวันนี้จะมีการไหว้พระจันทร์ด้วยแป้งข้าวเหนียว ซึ่งทำเป็นรูปทรงกลม เหมือนพระจันทร์ รวมทั้งดอกไม้ และผลไม้ตามฤดูกาล รูปทรงตะปุมตะป้าของดวงจันทร์ ทำให้ ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเป็น รูปร่างของกระต่ายที่กำลังตำแป้งข้าวเหนียว แต่เนื่องจากปัจจุบันมีตึกสูง มากมายบดบังพระจันทร์ และการใช้ชีวิตประจำวันด้วยความเร่งรีบ ทำให้มีการชมจันทร์น้อยลง

ประวิทย์ พันธุ์โรจน์ (2545) เขียนบทความเรื่อง “ประเพณีไหว้พระจันทร์” กล่าวถึง สมัยก่อนนั้นมนุษย์ส่วนใหญ่ดำรงชีพด้วยการทำกสิกรรม ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญและคุณค่าของ ธรรมชาติ อีกทั้งยังมีความเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็น จึงพากันจัดพิธีกรรมนำผลผลิตทางการเกษตรที่ ตนได้มานั้นเช่นไหว้ เพื่อเป็นแสดงความเคารพและสำนึกในบุญคุณที่ได้คอยช่วยเหลือและดูแล ชีวิตของตนกับครอบครัวให้มีความสุขราบรื่นและได้ผลผลิตธัญญาหารที่อุดมสมบูรณ์เป็นจำนวน

มาก เทศกาลไหว้พระจันทร์จึงเกิดขึ้นในชนชาติเอเชียที่ทำการกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยการสืบทอดต่อกันจนกลายเป็นประเพณีวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง โดยจีนนั้นจะถือวันที่ 15 ค่ำ เดือน 8 ถ้าของไทยก็คือช่วงเดือนกันยายนถึงตุลาคม ที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรเรียบร้อยแล้วนั่นเอง ประเพณีไหว้พระจันทร์คือ การทำพิธีสักการะขอขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายตั้งแต่พระชนนี พระพินุมและพระพวย ที่ได้ช่วยเหลือให้การทำการกสิกรรมนั้นลุล่วงไปได้ด้วยดี พืชพรรณอุดมสมบูรณ์สวยงาม และมีปริมาณมาก ในประเทศญี่ปุ่นนั้นประเพณีไหว้พระจันทร์หรือเทศกาลชมจันทร์นั้น ได้เข้ามาในช่วงสมัยเฮอันจากประเทศจีน ในเทศกาลดังกล่าว ครอบครัวชาวญี่ปุ่นจะนำขนมที่ทำจากแป้งข้าวเหนียวที่เรียกว่า ดังโงะ มาจัดเรียงไว้บนโต๊ะไม้เตี้ยเป็นรูปสามเหลี่ยม ประดับประดาไปด้วย แจกันดอกไม้ที่ปักดอกหญ้า ผลไม้ตามฤดูกาล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ร่วง ถือเป็นเทศกาลที่คนในครอบครัวจะมาอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าพร้อมตาเพื่อชื่นชมความงาม และร่วมกันทำพิธีเพื่อขอบคุณดวงจันทร์ที่ทำให้พืชพรรณทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์

2.3.2 เอกสารที่เกี่ยวกับความติดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์

เพ็ญศรี กาญจ โนมัย (ม.ป.ป) เขียนหนังสือเรื่อง “ชินโต จิตวิญญาณของญี่ปุ่น” กล่าวถึงชินโต เป็นลัทธิของญี่ปุ่น โดยเฉพาะ ไม่สามารถถ่ายทอดหรือเผยแพร่ไปยังต่างประเทศได้ เนื่องจากวัฒนธรรมของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน และในแต่ละวัฒนธรรมก็จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตนอย่างมั่นคง ซึ่งลักษณะของชินโตยังคงรูปแบบความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของญี่ปุ่นอยู่มาก เช่น การถือจักรพรรดิของตนสืบเชื้อสายมาจากพระอาทิตย์ หรือความคิดเกี่ยวกับชีวิต เป็นต้น จนทำให้ญี่ปุ่นมีลักษณะพิเศษของตนเองที่แตกต่างจากชาวเอเชียอื่นๆ จากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวญี่ปุ่นได้ดำเนินชีวิตกันอย่างเร้นแค้นอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติประจำปี เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม หรือโรคระบาด ดังนั้นชาวญี่ปุ่นจึงถูกสอนให้มีความอดทน ประหยัดมัธยัสถ์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เพื่อความอยู่รอดของตน ครอบครัว และประเทศในที่สุด คุณลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง นับว่าชินโตนั้นช่วยส่งเสริมให้ญี่ปุ่นพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วดังที่เห็นในปัจจุบัน โดยส่วนรวมนั้นชาวญี่ปุ่นยังคงวนเวียนอยู่กับการศรัทธาในพระเจ้าต่างๆของตน ความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ ความสำคัญของระบบครอบครัว ประเพณีศาสนา การเชื่อถือโชคลาง และการสวดอ้อนวอนพระเจ้า

เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของตนและผู้อื่น นับว่าเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติที่สืบทอดกันมายังรุ่นต่อไปโดยไม่รู้ตัว

พรหมา พิทักษ์ (ม.ป.ป) เขียนหนังสือเรื่อง “สรรพเทพ ผู้ครองคุณธรรมโลก” กล่าวถึง ชินโต คือวิถีทางของเทพเจ้าทั้งหลาย ความเชื่อนี้ปรากฏอยู่ในลัทธิความเชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณของชาวญี่ปุ่น เกิดขึ้นในช่วงเวลาแห่งความสุขหลังจากที่สงครามระหว่างตระกูลผ่านไปหลายปี ช่วงนี้การเพาะปลูกมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ชาวญี่ปุ่นที่นับถือชินโตนั้นมักมีพิธีกรรมและคำสวดมนต์อ่อนน้อมต่อเทพเจ้าที่นับถือ เพื่อให้พืชพันธุ์ธัญอาหารที่ได้เพราะปลูกนั้นได้เจริญเติบโตสมบูรณ์ และงอกงาม ในยุคนั้นผู้คนต่างมีความเชื่อว่า ชินโตเป็นสิ่งที่ต้องเคารพกราบไหว้ในฐานะพลังจากธรรมชาติ แต่ในภายหลังการบูชาสักการะพลังชนนมาชาติได้ย้ายไปอยู่ในศาลเจ้าแทน ส่วนเทพเจ้าของจีนนั้นมีความเชื่อมาจากคำสอนของเต๋า หลักการที่อิงกับธรรมชาติ ที่สอนให้มนุษย์ทุกคนปฏิบัติตนปล่อยจิตใจให้ว่างเปล่า สงบนิ่ง จึงเป็นเหตุให้มีการสร้างศาลเจ้าของบรรดาเทพทั้งหลาย รวมถึงเซียนและผู้วิเศษทั้งหลาย เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์เอาไว้ ชาวจีนมีความเชื่อว่าบนดวงจันทร์นั้น มีสาวงามนางหนึ่งอาศัยอยู่ชื่อว่า ฉางเอ๋อ นางเป็นหญิงสาวที่มีชีวิตรันทศ เนื่องจากบิดามารดาเสียชีวิตเพราะถูกสัตว์ทำร้าย นางจึงแต่งกายด้วยชุดสีขาวตลอดเวลา เพื่อเป็นการไว้ทุกข์ให้แก่บิดามารดา ไช่ฮวี่ บุรุษผู้ยิ่งใหญ่ ได้พบนางที่ริมแม่น้ำแห่งหนึ่ง ก็เกิดหลงรัก และยังได้ฟังเรื่องราวของนางก็ยิ่งรู้สึกเห็นใจเป็นอย่างมาก ในที่สุดทั้งสองก็แต่งงาน และใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข จนลืมกลับสวรรค์ หลังจากอยู่ด้วยกันมาเป็นเวลา 3 ปีแล้ว ประมุขแห่งสวรรค์ก็มีบัญชาให้ไช่ฮวี่ กลับไปยังสวรรค์ แต่ไช่ฮวี่เป็นห่วงและอาลัยวรรณภรรยาเป็นอย่างมาก ไม่ต้องการแยกจากกัน ส่งผลให้ประมุขแห่งสวรรค์เกิดความพิโรธมาก จึงปลดออกจากขุนพลของสวรรค์ วันหนึ่งไช่ฮวี่ได้ยินว่า ที่ภูเขาคุนหลุนมีเจ้าแม่ซีหวังอาศัยอยู่ ผู้มียาวิเศษเมื่อกินแล้วจะลอยขึ้นสู่สวรรค์ได้ แล้วเขาจึงลุยน้ำข้ามเขา จนเหน็ดเหนื่อยแทบล้มประดาตายเดินทางถึงภูเขาคุนหลุนเพื่อขอยาวิเศษ แต่ที่น่าเสียดายที่ยาวิเศษพอสำหรับกินคนเดียว ไช่ฮวี่ไม่ยอมละทิ้งภรรยาที่รักมากไปสวรรค์แต่ผู้เดียว และก็ไม่ยอมให้ภรรยาไปสวรรค์แล้วเหลือตนอยู่ในโลกมนุษย์ตามลำพัง เขาจึงนำยาวิเศษกลับบ้านและซ่อนไว้ ต่อมาลูกศิษย์ของเขาวิ่งเข้า ก็เกิดความโลภอยากได้ยาวิเศษ จึงบังคับฉางเอ๋อให้นำมาให้ตน แต่นางไม่ให้ เพราะสามีนางต้องยากลำบากกว่าจะได้ยาวิเศษมาก นางจึงกลืนยาไปทั้งเม็ด แล้วลอยขึ้นสู่สวรรค์ไปประทับอยู่ที่ดวงจันทร์ นางต้องใช้

ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังบนดวงจันทร์ แต่ที่นั่นมีแต่กระต่ายน้อยที่คอยคายตัวหนึ่งและผู้เฒ่าที่ตัดฟันคนหนึ่งเท่านั้น เธอจึงรู้สึกโดดเดี่ยวและเศร้าวังเวงเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ ในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือนแปด ซึ่งเป็นช่วงที่แสงจันทร์สว่างไสวที่สุด ฉางเอ๋อก็ยังคงคิดถึงเวลาที่ดีและความรู้สึกอันอบอุ่นในอดีตเมื่ออยู่ร่วมกับสามี

คอสมอส (2544) เขียนหนังสือเรื่อง “ตำนานเทพญี่ปุ่น” กล่าวถึง ตามความเชื่อของลัทธิชินโตนั้น อิซานากิ กับ อิซานามิ เป็นผู้สร้างเกาะญี่ปุ่นขึ้น หลังจากนั้นเทพทั้งสองก็ลงพำนักพักอาศัยอยู่ที่เกาะแห่งนี้ และสร้างเสาแห่งสวรรค์ และพระราชวังใหญ่โตสวยงามขึ้น อยู่มาวันหนึ่งทั้งสองก็ได้ถกเถียงกันเรื่องที่ ร่างกายของทั้งสองนั้นแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยกล่าวว่ามีส่วนของร่างกายได้หายไป และร่างกายของอีกฝ่ายหนึ่งก็มีส่วนหายไปเช่นกัน จึงตกลงกันว่าเอาทั้งสองมารวมกัน เกาะต่างๆจึงได้ถือกำเนิดขึ้น ตามมาด้วยเทพและเทพีมากมาย เทพแห่งดวงจันทร์ก็ถือกำเนิดขึ้นด้วยเช่นกัน นางมีชื่อว่า ซึกิ โยมะ ถือกำเนิดจากดวงตาข้างขวาของอิซานากิ หลังจากที่ได้ล้างหน้าล้างตาหลังจากกลับมาจากดินแดนแห่งความตายที่เรียกว่า โยมะ โดยเทพแห่งดวงจันทร์หรือซึกิ โยมะนั้นมีหน้าควบคุม ครอบครองความมืดมิดยามค่ำคืนและประทับอยู่บนดวงจันทร์ตามที่อิซานามิผู้เป็นพ่อผู้ให้กำเนิดจัดสรรให้

สำนักข่าวญี่ปุ่น สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น (2541) เขียนหนังสือเรื่อง “ญี่ปุ่นปัจจุบัน” กล่าวถึง ประเทศญี่ปุ่นมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาตามเสรีภายใต้รัฐธรรมนูญมาตรา 20 ว่าด้วยการไม่มีองค์กรทางศาสนาใดได้รับสิทธิพิเศษจากรัฐ หรือใช้อำนาจทางการเมืองบังคับให้เข้าร่วมปฏิบัติ เฉลิมฉลอง พิธีกรรมหรือการประกอบพิธีทางศาสนา ในปัจจุบันมีศาสนามากมาย แต่ศาสนาที่ชาวญี่ปุ่นนับถือมากที่สุดคือ ศาสนาพุทธ ส่วนศาสนาดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่นคือ ศาสนาชินโต ซึ่งมีรากฐานมากจากความคิดความเชื่อของชาวญี่ปุ่น โบราณในเรื่องของวิญญาณ ชินโตได้พัฒนาเป็นศาสนาสำหรับผู้คนในชุมชน โดยมีศาลเจ้าสำหรับบ้านเรือนและเทวดาหรือเทพเจ้าประจำท้องถิ่น มีการนับถือเทพเจ้า ธรรมชาติ และบรรพบุรุษของครอบครัว นิทาน ตำนานปรัมปราเกี่ยวกับต้นกำเนิดของประเทศที่ได้รับเชื้อสายจากเทพเจ้าของราชวงศ์ รวมถึงเทพเจ้าต่างๆล้วนมาจากความคิดความเชื่อเกี่ยวกับนับถือศาสนาชินโตทั้งสิ้น และได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักคำสอนของศาสนา ชินโตอีกด้วย ศาสนาชินโตดำรงเคียงคู่กับศาสนาพุทธและในบางครั้งก็คาบเกี่ยวกับศาสนาพุทธใน

จิตใจของชาวญี่ปุ่น ศาสนาชินโตก็ยังคงมีบทบาทสำคัญทางพิธีกรรมและวิถีชีวิตชาวญี่ปุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

ซากุระอิ โทคุทาโร่ (2513) เขียนหนังสือเรื่อง “เทศกาลญี่ปุ่น” กล่าวถึง เทศกาลญี่ปุ่นนั้นถือเป็นโอกาสเฉลิมฉลองแบบดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ บางเทศกาลมีรากฐานมาจากเทศกาลจีน ต่อมาจึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยการผสมผสานกับประเพณีท้องถิ่นที่มีแต่เดิม กลายเป็นเทศกาลของญี่ปุ่นในที่สุด เทศกาลญี่ปุ่นนั้นส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ธรรมชาติ ตามความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิชินโต โดยจะออกมาในรูปแบบพิธีกรรมการเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3. ผลการวิจัย

3.1 ประวัติความเป็นมาและรูปแบบของประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับดวงจันทร์

3.1.1 ประวัติความเป็นมา

ในช่วงต้นฤดูใบไม้ร่วงราวๆเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม จะมีวันที่อากาศปลอดโปร่ง ท้องฟ้าแจ่มใส มีเมฆน้อยติดต่อกันญี่ปุ่น ทำให้พระจันทร์เต็มดวงในช่วงนี้มีแสงสว่างสวยงามมาก หลังจากได้ผ่านพ้นช่วงฤดูร้อนอันยาวนาน

การชมพระจันทร์เป็นงานเฉลิมฉลองในคืนพระจันทร์เต็มดวงที่ยิ่งใหญ่ของราวังส์จิน โบราณ ซึ่งจะมีขึ้นในคืนที่พระจันทร์เต็มดวงกลางฤดูใบไม้ร่วง โดยประเพณีนี้ได้เข้าสู่ญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยเฮอัน ในช่วงศตวรรษที่ 8-12 และมีการชมพระจันทร์อย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ปี 909 ตามปฏิทินจันทรคติ (ประมาณเดือนกันยายนตามปฏิทินสุริยคติ)

เทศกาลชมพระจันทร์ หรือ โอะทสึกิมิ (月見) ในญี่ปุ่นนั้นก็เป็งานฉลองในคืนพระจันทร์วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เช่นเดียวกันกับที่จัดขึ้นในประเทศจีน จัดขึ้นเพื่อชมพระจันทร์ในช่วงที่ชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อว่า สวยงามและส่องแสงนวลตามากที่สุดในรอบปี โดยเทศกาลนี้จะมีการจัดพิธีกรรมบวงสรวง หรือที่เรียกว่า ประเพณีไหว้พระจันทร์ เพื่ออธิษฐานขอพรจากดวงจันทร์ เพื่อให้พืชผลมีความอุดมสมบูรณ์ เก็บเกี่ยวได้ผลดี อีกทั้งยังขอพรให้ครอบครัวของพบแต่ความสุขสนุกสนานเช่นเดียวกับแสงของดวงจันทร์ สาเหตุที่มีการจัดพิธีกรรมบวงสรวงขึ้นนั้นเป็นเพราะว่าชาวญี่ปุ่นมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโต โดยศาสนาชินโตได้สอนให้เคารพ

ธรรมชาติ อีกทั้งยังมีความเชื่อเรื่องเทพเจ้า เชื่อว่าบนดวงจันทร์นั้นมีเทพแห่งจันทร์หรือซึกิโยมิอาศัยอยู่ คอยให้แสงสว่างและคุ้มครองผู้คนบนโลก ดังนั้นจึงมีความคิดความเชื่อที่ว่าควรเคารพบูชาธรรมชาติ นอกจากนี้ชาวญี่ปุ่นยังมีธรรมเนียมการเล่านิทานตำนานเกี่ยวกับดวงจันทร์ให้ลูกหลานฟังอีกด้วย โดยนิทานที่เล่านั้นจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับดวงจันทร์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตำนานกระต่ายขาวตำขนมโมจิ เรื่องเจ้าหญิงคะกุยะ (竹取物語) ที่เกิดจากต้นไม้ เมื่อเติบโตเป็นหญิงสาวจึงกลับขึ้นไปดวงจันทร์ในคืนจันทร์วันเพ็ญ

3.2 รูปแบบประเพณีและวัฒนธรรม

3.2.1 พิธีกรรม มีการจัดโต๊ะบูชาเพื่ออธิษฐานขอพรในคืนเทศกาลชมพระจันทร์ เรียกว่าพิธีไหว้พระจันทร์ สิ่งที่ต้องเตรียมในการจัด โอะทสึคิมิ ในการบวงสรวงพระจันทร์คือขนมดังโงะ (団子) หรือขนมแป้งต้มทำจากแป้งข้าวเจ้าและน้ำตาลใส่ไส้ถั่วแดง ซัมโบ (三方) หรือถาดไม้ขนาดเล็กที่มีขาตั้งเพื่อใช้วางถาดขนมดังโงะ ชูซุกิยะฮางิ (すずきや萩) ญู๋ำจำพวกญู๋ำแหมเป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก หรือดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ร่วงอื่นๆ โดยการจัดใส่แจกันให้สวยงาม สูดทำย คือผักหรือผลไม้ตามฤดูกาล (เกาลัด มันฝรั่ง ผักถั่วเหลืองสด ลูกพลับ เผือก ฯลฯ)

วิธีจัด โอะทสึคิมิ

1. นำแป้งข้าวเจ้า น้ำตาลและน้ำร้อนมาผสมให้เข้ากัน นวดแป้งแล้วนำไปนึ่งและปั้นให้เป็นก้อนกลมๆ เล็กๆ เรียกว่า “ขนมดังโงะ” การปั้นให้เป็นลูกกลมๆ นั้น ต้องการแสดงให้เห็นว่า ขนมดังโงะนั้นเปรียบเสมือนพระจันทร์ โดยปั้นทั้งหมด 12 ชิ้น สำหรับปีที่ปีมี 365 วัน และปั้น 13 ชิ้น สำหรับปีที่ปีมี 366 วัน

รูปภาพที่ 1 ขนมดังโงะ

(ที่มา : http://okazarian.web.fc2.com/09_tsukimi_03.html)

2. จัดเตรียมผัก ผลไม้ และจัดเตรียมดอกไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติประจำฤดูใบไม้ร่วง ทั้ง 7 ชนิด (ฮะจิ ชูชุกิ คุซึ นะคะชิโคะ โอะมินะเอะชิ ฟุจิยะคะมะ และคิเคียว) ใส่แจกันให้สวยงาม

萩(Hagi) 薄 (Susuki) 撫子 (nadeshiko) 葛 (Kuzu)

女郎花 (Ominaeshi) 藤袴 (Fujibakama) 桔梗 (Kikyoo)

รูปภาพที่ 2 ดอกไม้ตามธรรมชาติประจำฤดูใบไม้ร่วง 7 ชนิด

(ที่มา : <http://www.oizumi-tabunka.jp/images/2009/08/cu087.jpg>)

3. จัดวางเรียงขนมคังโงะเป็นรูปทรงพระมิด แล้วนำไปวางไว้บนชัมโป พร้อมกับดอกไม้และผัก ผลไม้ที่ได้จัดเตรียมไว้ริมหน้าต่างหรือเฉลียงทางเดิน ที่สามารถมองเห็นพระจันทร์ เหตุที่วางซ้อนกันเป็นรูปทรงพระมิดนั้น เพราะชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อว่า ยอดบนสุดนั้นคือโลกแห่งวิญญาน จึงไหว้พระจันทร์เพื่อแสดงการขอบคุณหลังจากที่ได้เก็บเกี่ยวพืชผลที่อุดมสมบูรณ์ในช่วงฤดูใบไม้ร่วงและปีต่อไป (แสวง จงสุจริตธรรม 2548 : 165-167)

รูปภาพที่ 3 ชัมโป

(ที่มา : <http://www.oizumi-tabunka.jp/images/2009/08/cu087.jpg>)

ปัจจุบันมีอาคารบ้านเรือนที่เป็นสูงใหญ่เป็นจำนวนมาก ทำให้บดบังทัศนียภาพอันสวยงามของพระจันทร์ อีกทั้งความเชื่อ ความรู้ลึกลับเกี่ยวกับพระจันทร์นั้นค่อยๆหายไป ประเพณีชมพระจันทร์จึงถูกลดความสำคัญลงไปเรื่อยๆตามกาลเวลา แต่ก็ยังผู้คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามชนบทยังคงสืบทอดประเพณีนี้ไว้

3.2.2 นิทานและตำนาน ชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อกันว่า ภาพเงาที่สะท้อนอยู่บนพื้นผิวน้ำอันขรุขระของดวงจันทร์เต็มดวงนั้น มีรูปร่างเหมือนกระต่ายขาวที่อาศัยอยู่บนดวงจันทร์กำลังจำขนมโม่จิ จึงก่อให้เกิดตำนานกระต่ายบนดวงจันทร์ขึ้น

ตำนานกระต่ายบนดวงจันทร์

ครั้งหนึ่ง ชายชราบนดวงจันทร์ได้มองลงมาที่ป่าใหญ่บนโลกมนุษย์ เขาเห็นกระต่าย ลิง และ สุนัขจิ้งจอก ทั้งสามอาศัยอยู่ด้วยกันที่นั่น และต่างเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน ชายชราอยากรู้ว่าสัตว์ตัวไหนใจดีที่สุดจึงแปลงตัวเป็นขอกทาน แล้วลงจากดวงจันทร์ไปยังป่าที่สัตว์ทั้งสามอาศัยอยู่นั้น

"โปรดช่วยผมด้วย ผมหิว หิวเหลือเกิน" เขาพูดกับสัตว์ทั้งสาม สัตว์ทั้งสามรู้สึกสงสารต่างแยกกันไปหาอาหารมาให้ขอกทานลืงนำผลไม้มาจำนวนมาก สุนัขจิ้งจอกจับได้ปลาตัวใหญ่แต่กระต่ายไม่สามารถหาสิ่งใดมาได้เลย กระต่ายร้องคร่ำครวญ แต่แล้วก็ได้ความคิดขึ้นมา

"ได้โปรดเถอะ คุณลิง ช่วยกรุณานำไม้พินมาให้ฉันหน่อย ส่วนคุณสุนัขจิ้งจอก ขอได้โปรดนำไม้พินกองนั้นก่อไฟกองใหญ่ให้ฉันด้วย" สัตว์ทั้งสองทำตามคำขอของกระต่ายเมื่อไฟลุกไหม้สว่างดีแล้ว กระต่ายก็พูดกับขอกทานว่า

"ผมไม่มีสิ่งใดจะให้คุณ ดังนั้นผมจะโยนตัวเองลงไปไฟกองไฟนี้ จากนั้นเมื่อผมถูกไฟเผาจนสุกดีแล้ว ขอให้คุณกินเนื้อของผมแทนก็แล้วกัน" กระต่ายเตรียมพร้อมที่จะกระโจนลงไปไฟและอย่างตัวเอง แต่ทันใดนั้นขอกทานก็เปลี่ยนร่างเป็นชายชราบนดวงจันทร์ตามเดิม

"เธอเป็นสัตว์ที่ใจดีมาก เจ้ากระต่าย แต่เธอไม่ควรทำสิ่งใดที่เป็นการทำร้ายตัวของเธอเอง เนื่องจากเธอเป็นสัตว์ที่ใจดีที่สุดในบรรดาสัตว์ทั้งหมด ฉันจึงขอนำเธอกลับขึ้นไปอยู่กับฉัน"

จากนั้น ชายชราบนดวงจันทร์ก็อุ้มกระต่ายนำไปที่ดวงจันทร์ ถ้าเรามองดูดวงจันทร์ให้ดีๆ ตอนที่ดวงจันทร์ส่องแสงนวลนวลตานั้น เราจะเห็นกระต่ายอยู่บนนั้น ซึ่งชายชราเป็นผู้นำไปไว้เมื่อนานมาแล้วและนี่ก็เป็นตำนานที่มาของกระต่ายบนดวงจันทร์ของญี่ปุ่น (แสงจินดา กันยาทิพย์

ตำนานเจ้าหญิงคะกุยะ (竹取物語)

ตำนานเจ้าหญิงคะกุยะเป็นตำนานพื้นบ้านของญี่ปุ่นที่มีมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 10 ที่ถือกันว่าเป็นวรรณกรรมญี่ปุ่นชิ้นที่เก่าแก่ที่สุด เรื่องราวดำเนินไปโดยมีศูนย์กลางคือเด็กหญิงที่ไม่ทราบที่มา ชื่อ คะกุยะ-ฮิเมะ ที่คนตัดไฟไปพบเมื่อยังเป็นทารกภายในปล้องไฟที่เรืองแสง กล่าวกันว่าคะกุยะมาจากจักรประเทศ และมีผมที่ “เงาวาวเหมือนทอง”

เรื่องย่อ : วันหนึ่งขณะที่เดินอยู่กลางป่า ชายแก่ผู้มีอาชีพตัดไฟชื่อตะเกะโตริ โนะ โอะกินะมองเห็นปล้องไฟที่ส่องแสงเรืองรองเข้า ด้วยความสงสัยก็ไปตัดปล้องไฟดู ก็พบว่าภายในมีเด็กทารกผู้หญิงขนาดเท่าหัวแม่มือนอนอยู่ ตะเกะโตริ โนะ โอะกินะผู้มีความคิดที่ได้พบเด็กน้อยน่ารักก็นำทารกกลับไปบ้านไปให้ภรรยาเลี้ยงอย่างลูก และตั้งชื่อให้ว่าคะกุยะ-ฮิเมะ

ตั้งแต่นั้นมาตะเกะโตริ โนะ โอะกินะก็พบว่าเมื่อใดที่คนตัดปล้องไฟก็จะพบก้อนทองคำก้อนเล็กๆ อยู่ภายในปล้องไฟที่ตัด ไม่นานนักตะเกะโตริ โนะ โอะกินะก็มีฐานะร่ำรวยขึ้นมา คะกุยะ-ฮิเมะเองก็เติบโตขึ้นมาเป็นสตรีที่มีขนาดปกติและมีความสวยงามเป็นอันมาก ในระยะแรกตะเกะโตริ โนะ โอะกินะก็พยายามกันไม่ให้ลูกสาวได้พบกับคนแปลกหน้า แต่ไม่นานนักความสวยงามของคะกุยะก็เป็นที่เลื่องลือจนเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป จนกระทั่งมีเจ้าชายห้าพระองค์เสด็จมาขอตัวคะกุยะ-ฮิเมะต่อตะเกะโตริ โนะ โอะกินะ และทรงพยายามหว่านล้อมให้ตะเกะโตริ โนะ โอะกินะไปบอกให้คะกุยะ-ฮิเมะเลือกเจ้าชายองค์ใดองค์หนึ่งจนกระทั่งสำเร็จ เมื่อทราบว่ามิผู้มาหมายปองคะกุยะ-ฮิเมะจึงวางแผนกันตนเอง โดยตั้งข้อทดสอบต่างๆ ที่ยากเกินกว่าที่จะทำได้ให้เจ้าชายแต่ละองค์ไปทำ คะกุยะ-ฮิเมะประกาศว่าจะยอมแต่งงานกับเจ้าชายองค์ใดที่สามารถนำสิ่งของตนขอมากกลับมาได้

คืนนั้นตะเกะโตริ โนะ โอะกินะก็ทูลเจ้าชายแต่ละพระองค์ถึงสิ่งต่างๆ ที่คะกุยะ-ฮิเมะขอให้แต่ละองค์ต้องทรงนำกลับมา เจ้าชายองค์แรกต้องไปทรงนำบาตรหินของพระโคตมพุทธเจ้ามาจากอินเดียกลับมาให้ องค์ที่สองต้องทรงนำกิ่งไม้ประดับอัญมณีจากเกาะเพ็งกลาอิในประเทศจีน องค์ที่สามต้องทรงไปนำเสื้อคลุมของหนูไฟจากเมืองจินกลับมาให้ องค์ที่สี่ต้องทรงไปถอดอัญมณีจากค่อมังกรมาให้ และองค์ที่ห้าต้องทรงไปหาหอยมีค่าของนกนางแอ่นกลับมา

เมื่อเจ้าชายองค์แรกทรงทราบว่าสิ่งที่จะต้องทรงนำกลับมาเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก พระองค์ก็ทรงนำบาตรอันมีค่ามาให้ แต่เมื่อเห็นว่าบาตรมิได้ส่องแสงเรืองรองตามที่บาตรศักดิ์สิทธิ์ควรจะ

เป็น คะกุยะ-ฮิเมะก็ทราบพระองค์ทรงหลอกลวง เจ้าชายอีกสองพระองค์ก็ทรงพยายามหลอกลวง เช่นกันแต่ก็ไม่สำเร็จ เจ้าชายองค์ที่สี่ทรงเลิกพยายามเมื่อทรงพบกับลมมรสุม ส่วนเจ้าชายองค์สุดท้ายสิ้นพระชนม์ขณะที่ทรงพยายามที่จะแสวงหาสิ่งที่กะกุยะ-ฮิเมะต้องการมาให้

หลังจากนั้นจักรพรรดิมิคาโดะจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่นก็เสด็จมาทอพระเนตรสตรีผู้มีข่าวร่ำลือกันกันว่ามีความสวยงาม เมื่อทรงได้เห็นพระองค์ก็ทรงตกหลุมรักกะกุยะ-ฮิเมะและทรงขอแต่งงานด้วย แม้ว่าจะไม่ต้องทรงผ่านการทดสอบเช่นเดียวกับเจ้าชายห้าองค์ก่อนหน้านี้ แต่กะกุยะ-ฮิเมะก็ยังคงปฏิเสธ โดยทูลว่านางนั้นเป็นสตรีผู้มาจากแดนไกลที่ทำให้ไม่สามารถที่จะเข้าไปในพระราชฐานของพระองค์ได้ แต่กะกุยะ-ฮิเมะก็ยังคงดำเนินการติดต่อกับมิคาโดะตลอดมาและก็ยังคงปฏิเสธคำขอของพระองค์ทุกครั้ง

ระหว่างฤดูร้อนปีนั้น เมื่อใดเห็นพระจันทร์เต็มดวงตาของกะกุยะ-ฮิเมะก็จะคลอไปด้วยน้ำตา ทั้งตะเกะโตรี โนะ โอะกินะและภรรยาที่พยายามถามถึงสาเหตุแต่กะกุยะ-ฮิเมะก็ไม่สามารถจะบอกได้ว่า มีอะไรผิดปกติ พฤติกรรมของกะกุยะ-ฮิเมะยิ่งแปลกขึ้นจนกระทั่งจนในที่สุดก็ยอมเปิดเผยว่านาง นั้นมิได้มาจากโลกนี้ และถึงเวลาแล้วจะต้องเดินทางกลับไปยังบ้านเมืองที่อยู่บนจันทร์ประเทศ บางตำนานก็กล่าวว่กะกุยะ-ฮิเมะถูกส่งมายังมนุษยโลกชั่วคราวเพื่อเป็นการลงโทษ เพราะไปทำความผิดเข้า แต่บางตำนานก็ว่าถูกส่งตัวมาซ่อนไว้ในโลกเพื่อความปลอดภัยระหว่างสงครามที่เกิดขึ้นบนสรวงสวรรค์

เมื่อวันที่จะต้องกลับใกล้เข้ามา จักรพรรดิมิคาโดะก็ทรงส่งทหารมาล้อมบ้านเพื่อป้องกันไม่ให้ชาวจันทร์ประเทศมาเอาตัวกะกุยะ-ฮิเมะไปได้ แต่เมื่อทูตจาก “สรวงสวรรค์” มาถึงประตูบ้านของตะเกะโตรี โนะ โอะกินะ ทหารที่มารักษาตามดั่งที่ตาบอกกันไปตามๆ กันเพราะความแรงของแสงที่เรืองออกมา กะกุยะ-ฮิเมะประกาศว่าแม้ว่าตนเองจะมีความรักเพื่อนหลายคนบนมนุษยโลกแต่ก็จำ ต้องเดินทางกลับไปยังจันทร์ประเทศซึ่งเป็นบ้านเมืองที่แท้จริงของตนเอง จากนั้นกะกุยะ-ฮิเมะก็เขียนจดหมายร่ำลาขอภัยต่อตะเกะโตรี โนะ โอะกินะและภรรยา ต่อจักรพรรดิมิคาโดะ และมอบเสื้อคลุมให้บิดามารดาเลี้ยงไว้เป็นที่ระลึก จากนั้นก็อาบอบยาอายุวัฒนะ (elixir of life) แลบไปกับจดหมายให้แก่ทหารยามไปถวายพระจักรพรรดิ เมื่อยื่นจดหมายให้แล้วและเอาเสื้อคลุมขนนกพาดไหล่เสร็จกะกุยะ-ฮิเมะก็ลืม ความคิดถึงและทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับมนุษยโลกจนหมดสิ้น ขบวนชาวทูตสวรรค์ก็นำกะกุยะ-ฮิเมะกลับไปยังจันทร์

ประเทศ ทั้งตะเกะโตริ โนะ โอะกินะและภรรยาไว้กับความโศกเศร้าจนในที่สุดก็ล้มเจ็บ

ฝ่ายทหารยามเมื่อได้รับสาสน์และยาอายุวัฒนะแล้ว ก็นำกลับไปถวายและทูลรายงานถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อพระจักรพรรดิ เมื่อพระองค์ก็ทรงอ่านจดหมายแล้วก็ทรงเต็มตื่นไปด้วยความ โทมน์ส และตรัสถามข้าราชการว่า “ภูเขาลูกใดที่สูงที่สุดที่ใกล้สวรรคตที่สุด?” ซึ่งข้าราชการ บริพารก็ทูลว่าเป็นมหาภูเขาแห่งจังหวัดซุรุกะ พระองค์ก็มีพระบรมราชโองการให้นำจดหมายของ คะกุยะ-ฮิเมะ ไปยังยอดเขาและเผา ด้วยความหวังว่าความคิดคำนึงถึงนางของพระองค์จะล่องลอย ตามสายควันขึ้นไปถึง คะกุยะ-ฮิเมะได้ นอกจากนั้นแล้วก็ยังมีพระบรมราชโองการให้เผาพอบยา อายุวัฒนะที่ถ้าผู้ใดได้ กินผู้นั้นก็จะเป็นอมตะตามไปด้วย เพราะไม่มีพระราชประสงค์ที่จะดำรงชีวิต ไปตลอดกาลโดยปราศจากกะกุยะ-ฮิเมะ (ฟูมิโกะ เอย์จิ 2548 : 164-165)

3.3 ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นนั้นมีความเสรีภาพในการนับถือศาสนา ทุกคนมีอิสระในด้านความคิดและ ความเชื่อ ดังนั้นประเทศญี่ปุ่นจึงมีศาสนามากมายหลากหลาย ซึ่งแต่ละศาสนานั้นมีคำสอนแตกต่างกันออกไป ศาสนาที่ชาวญี่ปุ่นนับถือมากที่สุดคือ ศาสนาพุทธ โดยมีพุทธศาสนิกชนถึง 92 ล้านคน ศาสนาที่รองลงมาคือ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาอิสลาม

ศาสนาดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่นคือ ศาสนาชินโต มีรากฐานมาจากความเชื่อในเรื่องของ วิญญาณแต่โบราณ และได้พัฒนาความคิดความเชื่อนี้มาเป็นศาสนาสำหรับชุมชน โดยมีศาสนสถานและเทพเจ้าหรือเทวดาประจำท้องถิ่นคุ้มครอง มีการนับถือเทพเจ้า ธรรมชาติ และบรรพบุรุษ ของครอบครัว นิทาน ตำนานปรัมปราเกี่ยวกับต้นกำเนิดของประเทศที่ได้รับเชื้อสายจากเทพเจ้าของ ราชวงศ์ รวมถึงเทพเจ้าต่างๆล้วนมาจากความคิดความเชื่อเกี่ยวกับนับถือศาสนาชินโตทั้งสิ้น และได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักคำสอนของศาสนาชินโตอีกด้วย ศาสนาชินโตดำรงเคียงคู่กับศาสนา พุทธและในบางครั้งก็คาบเกี่ยวกับศาสนาพุทธในจิตใจของชาวญี่ปุ่น ศาสนาชินโตก็ยังคงมีบทบาท สำคัญทางพิธีกรรมและวิถีชีวิตชาวญี่ปุ่นมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ให้ ความสำคัญกับการจัดเทศกาลรื่นเริงมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเทศกาลของญี่ปุ่นนั้นส่วนใหญ่ได้รับ อิทธิพลมาจากความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ธรรมชาติ ตามความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิชินโต โดยจะ ออกมาในรูปแบบพิธีกรรมการเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงแบ่งความคิดความเชื่อเรื่องดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นออกเป็น 3 ประการ คือ เรื่องเกี่ยวกับศาสนาชินโต เรื่องการนับถือเทพเจ้า และเรื่องการนับถือธรรมชาติ

3.3.1 ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโต

ศาสนาชินโตเป็นศาสนาตามความเชื่อเดิมของชาวญี่ปุ่น เป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิม และเอกลักษณ์ของความเป็นชนชาติญี่ปุ่น เพราะอุปนิสัยและลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นล้วนถูกหล่อหลอมขัดเกลา ด้วยคำสอนของชินโต ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของชินโตคือความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณในธรรมชาติ และเชื่อในวิญญาณโบราณของบรรพบุรุษ รวมไปถึงเทพเจ้าต่างๆ ปัจจุบันนี้ศาสนาชินโตถูกจัดให้เป็นลัทธิบูชาเทพเจ้าหลายองค์ หรือ พหุเทวนิยม (polytheism) และลัทธิบูชาภูตผี (animism) ที่เน้นความบริสุทธิ์ของพิธีกรรมเป็นอย่างมาก รวมถึงยกย่องเกียรติและความมีตัวตนของเทพเจ้า (๓๕) หรือ คามิ ซึ่งมีทั้งเทพเจ้าที่มีมาจากการยกบุคคลให้เป็นเทพ (anthropomorphic deity) หรือการบูชาธรรมชาติ และเทพเจ้ายังสามารถมีลูกได้ด้วย อีกทั้งศาสนาชินโตยังเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมทางศาสนาเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นวิธีที่จะทำให้ศาสนิกชนเข้าถึงและเป็นหนึ่งเดียวกับเทพเจ้าได้ มากที่สุด ศาสนาชินโตยุคใหม่ไม่มีสถาบันที่ยกตัวเป็นผู้ควบคุมส่วนกลาง มีเพียงแต่กลุ่มคนที่พยายามรักษาวิถีปฏิบัติของศาสนาชินโตมาตั้งแต่สมัยบรรพกาลจนถึงปัจจุบัน (เมวิกา เพ็ชหอม 2554)

ความเชื่อเรื่องดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นนั้นมียุทธฐานมาจากความเชื่อดั้งเดิมของศาสนาชินโต ดังจะเห็นได้จากการจัดพิธีกรรมเคารพบูชาดวงจันทร์ ตามความเชื่อของศาสนาที่เน้นการให้ความสำคัญกับการจัดพิธีกรรมทางศาสนาเป็นอันดับแรก การจัดพิธีไหว้พระจันทร์นั้น จัดขึ้นเพื่อขอพรและคุ้มครองครอบครัวของตน โดยจะจัดพิธีขึ้นในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือนในช่วงฤดูใบไม้ร่วงของทุกปี ในพิธีกรรมนี้จะมีการจัดโต๊ะบูชาที่เรียกว่า พิธีฮาราอิ หรือพิธีของถวายอาหารแก่เทพเจ้าและตั้งคำอธิษฐาน อีกทั้งการจัดพิธีกรรมนี้ยังสะท้อนให้ถึงความเชื่อเรื่องการเคารพธรรมชาติ สิ่งลึกลับ และเทพเจ้าอันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับศาสนาชินโตมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน

3.3.2 ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือเทพเจ้า

คำว่า ชินโต มาจากตัวอักษรจีน หรือคันจิ 2 ตัวรวมกัน คือ ชิน หมายถึงเทพเจ้า และ โต หมายถึง วิถีทางหรือศาสตร์วิชา เมื่อรวมกันแล้ว จะหมายถึงศาสตร์แห่งเทพเจ้า หรือวิถีแห่งเทพเจ้า (The way of gods) นอกจากนี้ยังหมายความถึง การบูชาเทพเจ้า หรือ คำสอนของเทพ

เจ้า หรือ ศาสนาของเทพเจ้า ได้อีกด้วย ที่เรียกว่า คามิ (神) นั่นเอง ตามความหมายของคำ คำว่าคามิ แปลว่า “สูงกว่า” คามิที่สำคัญที่สุดของชินโตปรากฏอยู่ในคัมภีร์โคจิกิ บันทึกเรื่องราวเทพตำนาน ญี่ปุ่นซึ่งกล่าวถึง อิซานะกิ (Izanaki) และ อิซานะมิ (Izanami) เทพฝ่ายชายและเทพฝ่ายหญิงซึ่งเป็นปฐมกำเนิดของเหล่าทวยเทพและของสรรพสิ่ง ทั้งมวลบนพื้นพิภพ อะมะเตระสุ (Amaterasu) เทพีแห่งดวงอาทิตย์ที่เกิดจากดวงตาข้างซ้ายของอิซานะกิ เป็นเทพที่ชาวญี่ปุ่นให้ความเคารพนับถือมากที่สุด ซึกุโยมิ (Tsukuyomi) เทพแห่งดวงจันทร์ เกิดจากดวงตาข้างขวาของอิซานะกิ และซุซาโนะอู (Susano-o) เทพฝ่ายอธรรมซึ่งเกิดขึ้นจากจมูกของอิซานะกิ (มธุรส ศรีนวัฒน์ 2552)

ความคิดความเชื่อเรื่องดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า นั้น จะสามารถเห็นได้จากพิธีกรรมหรือประเพณีไหว้พระจันทร์ ที่จัดขึ้นเพื่อแสดงความเคารพต่อเทพแห่งดวงจันทร์ที่ส่องแสงนวลตาทุกค่ำคืน เพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้เพราะปลูกไว้มีความอุดมสมบูรณ์และสวยงามอีกทั้งยังเป็นประเพณีที่ทำให้คนครอบครัวอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน เนื่องจากต้องเข้าทำพิธีพร้อมกัน และหลังจากขอพรจากดวงจันทร์เสร็จสิ้นแล้ว ก็จะมานั่งรวมกันเพื่อชื่นชมความงดงามของแสงจันทร์ในคืนที่พระจันทร์เต็มดวงและส่องแสงสว่างมากที่สุด ในรอบปี นอกจากนั้นยังมีการเล่าถึงนิทานและตำนานที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์ให้แก่ลูกหลานฟังอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเทพเจ้านั้น ได้แทรกซึมเข้ากับวัฒนธรรมญี่ปุ่นมาช้านานในรูปแบบของประเพณีพิธีกรรม และนิทานตำนานเล่าขานสืบต่อกันมา

จากนิทานตำนานเรื่องเจ้าหญิงคะกุยะที่กล่าวถึงเจ้าหญิงองค์น้อยที่เกิดจากต้นไม้ เมื่อได้เติบโตใหญ่กลายเป็นสาวงามก็ได้เวลากลับดวงจันทร์นั้น อาจได้รับมาจากตำนานเรื่องเทพเจ้า นางเอโอที่อาศัยอยู่บนดวงจันทร์ ซึ่งตำนานนี้ได้แสดงให้เห็นว่าชาวญี่ปุ่นนั้นมีความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับ และเทพเจ้าที่สิงสถิตตามที่ต่างๆมาเป็นเวลาช้านาน

3.3.3 ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือธรรมชาติ

ชาวญี่ปุ่นคิดว่าธรรมชาติต่างๆบนเกาะญี่ปุ่น เป็นผลงานการสร้างสรรค์ของเทพเจ้า จึงมีฐานะควรแก่การเคารพบูชา ไม่ว่าจะเป็นมหาสมุทร แม่น้ำลำธาร แผ่นดิน พรรณพฤกษา ต้นไม้ใบหญ้าสัตว์ป่า และของศักดิ์สิทธิ์สูงส่งขององค์จักรพรรดิ คือ กระจกเงา ดาบ และอัญมณี ซึ่งถือว่าเป็นเทวสมบัติ มีวิญญูณที่เทพเจ้าประทานมา ล้วนแต่ควรแก่การเคารพบูชาทั้งนั้น ชาวญี่ปุ่นมีความรักธรรมชาติ สงวนป่าไม้ ภูเขา พงไพร พืชน้อยใหญ่เสมือนชีวิตของตน คนญี่ปุ่นเชื่อว่า เทพ

แห่งพระอาทิตย์ทรงสร้างเกาะญี่ปุ่น และธรรมชาติทั้งหลาย เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ มหาสมุทร แม่น้ำ ภูเขา น้ำตก ต้นไม้ สิ่งที่พระเจ้าทรงสร้าง จึงมีฐานะสูงควรแก่การเคารพบูชา ความเชื่อดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่นเชื่อว่ามนุษย์คือส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถแยก ออกจากธรรมชาติองค์รวม (the whole) และมนุษย์ถูกอธิบายหรือให้นิยามความหมายว่าเกิดจากการรวมกันขึ้นของธาตุต่างๆหรือพลังในธรรมชาติ

แรกเริ่มเดิมทีความคิดความเชื่อซึ่งเป็นศาสนาโบราณของญี่ปุ่น พบว่าเริ่มต้นมาตั้งแต่ 500 ปีก่อนคริสตกาล โดยอยู่ในรูปแบบของการกราบไหว้บูชาธรรมชาติเช่นเดียวกับศาสนาโบราณในดินแดนแถบอื่นทั่วโลก เป็นความเชื่อในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ (Fertility cults) มีการบูชาบรรพบุรุษสืบทอดเป็นสายตระกูล มีหัวหน้าตระกูลหรือชนเผ่าที่เรียกว่า อูจิ (Uji) ผู้ซึ่งเป็นผู้นำในการปกครองพร้อมกับที่เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณไปด้วย ในช่วงเวลานั้นกฎระเบียบในการปกครองไม่ได้แยกออกจากศาสนา ทำให้ความเชื่อต่างๆในสังคมได้หลอมรวมเข้าเป็นระบบเดียวกัน และยังมีการบูชาวีรบุรุษของชนเผ่าหรือของท้องถิ่นในฐานะเทพ (Hero worship) โดยภาพรวมแล้วจึงกล่าวได้ว่าในช่วงเวลานั้นชาวญี่ปุ่น โบราณเคารพนับถือลัทธิ วิญญาณนิยม เทพเจ้า หรือจิตวิญญาณในโลกธรรมชาติในลักษณะของเทพตำนาน ศาสนาชินโตจึงสอนให้ทำความเข้าใจชีวิตแบบองค์รวม เชื่อในความกลมกลืนสอดประสานกันของสรรพสิ่งและความเกี่ยวเนื่องกันอย่างที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติรอบตัว ความเชื่อที่สำคัญที่สุดของศาสนาชินโตคือ “ทุกสรรพสิ่งในธรรมชาติ มีชีวิต” พลังอำนาจแห่งชีวิตมีอยู่ทั่วทุกที่ในโลกแห่งปรากฏการณ์ ความเชื่อในศาสนาชินโตจึงทำให้หัวใจของชาวญี่ปุ่นเต็มไปด้วย “ความรัก” คือความรักในธรรมชาติ ประเทศชาติ พระจักรพรรดิ รักในความสะอาด รักในการสร้างสรรค์และความมีชีวิตชีวา ซึ่งส่งผลปรากฏในจารีตการดำเนินชีวิตและงานสร้างสรรค์ทุกประเภทของชาวญี่ปุ่น

ดวงจันทร์ก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่พระเจ้าเป็นผู้มอบให้แก่โลกมนุษย์ตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่น จึงก่อให้เกิดประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับดวงจันทร์ขึ้น เพื่อแสดงความเคารพขอพรให้พืชพรรณธัญญาหารออกดอกผลผลิตสวยงามและอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากสมัยก่อนประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นประเทศเกษตรกรรม ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งยังมีความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิโบราณที่นับถือธรรมชาติ สิ่งลี้ลับภูตผี จึงมีความคิดความเชื่อเรื่องการเคารพธรรมชาติ และเรื่องความอุดมสมบูรณ์จึงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

4.สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาถึง ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นพบว่า นอกจากดวงจันทร์จะเป็นดาวบริวารดวงหนึ่งของดาวเคราะห์ในระบบสุริยะตามความหมายทางดาราศาสตร์แล้ว ดวงจันทร์ก็ยังมีคุณลักษณะที่ทำให้เกิดความคิดความเชื่อ นิทาน ตำนาน และเรื่องราวต่างๆมากมาย สำหรับชนชาติญี่ปุ่นนั้น คุณลักษณะและความสวยงามของดวงจันทร์ที่ส่องแสงสว่างยามค่ำคืนนั้น ได้รับผลมาจากศาสนาชินโต ศาสนาที่อยู่คู่กับชาวญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ในปัจจุบัน ชาวญี่ปุ่นจะกล่าวว่า มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังมีความเชื่อและนับถืออยู่ แต่ความเป็นจริงแล้วคำสอนต่างๆของศาสนาชินโตก็ยังฝังรากลึกอยู่ในการใช้ชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่นอย่างกลมกลืน ไม่ว่าจะเป็นการเคารพนับถือบรรพบุรุษ การนับถือและให้ความสำคัญกับธรรมชาติ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ การเชื่อในเรื่องเทพเจ้า ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคำสอนของศาสนาชินโตทั้งสิ้น โดยความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ของชาวญี่ปุ่นนั้นสะท้อนออกมาในรูปของ

ประเพณีและวัฒนธรรม ประเพณี โอะทสึกิมิ หรือประเพณีชมจันทร์นั้น เป็นพิธีกรรมไหว้พระจันทร์ในคืนวันเพ็ญพระจันทร์เต็มดวงในช่วงฤดูใบไม้ร่วง พิธีกรรมนี้จัดขึ้นเพื่ออธิษฐานขอพรจากพระจันทร์ เพื่อให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ โดยสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือธรรมชาติและ ความอุดมสมบูรณ์

รูปแบบการจัดพิธีกรรม จากการวิเคราะห์พบว่า รูปแบบการจัดโต๊ะบูชาในพิธีกรรมประเพณีชมจันทร์นั้น มีการปั้นขนมดังโงะให้เป็นก้อนกลมเพื่อเปรียบเสมือนดวงจันทร์ โดยจัดวางซ้อนกันให้เป็นรูปทรงพิระมิด เพราะชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อว่ายอดสูงสุดของพิระมิดนั้นคือ โลกแห่งวิญญาณ จึงได้จัดพิธีกรรมนี้เพื่อแสดงความขอบคุณและแสดงความเคารพต่อเทพเจ้าแห่งดวงจันทร์ นิทานและตำนาน จากการศึกษพบว่า ชาวญี่ปุ่นมีความคิดเชื่อที่ว่า ภาพที่ปรากฏบนดวงจันทร์นั้นมีรูปร่างเหมือนกระต่ายขาวดำขนมโมจิ ทำให้เกิดนิทานเรื่องกระต่ายบนดวงจันทร์ นอกจากนี้ยังมีตำนานเรื่อง เจ้าหญิงคะกุยะ เจ้าหญิงที่เกิดจากต้นไม้ เมื่อเติบโตก็ได้กลับคืนสู่ดวงจันทร์ซึ่งเป็นที่ที่ตนจากมา จึงสรุปได้ว่าความคิดความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้า และความลึกลับของชนชาติญี่ปุ่น ได้ส่งผลถึงนิทานและตำนานที่เล่าขานมาจนถึงปัจจุบัน

ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์แล้วพบว่าความคิดความเชื่อที่ได้รับมาจากคำ

สอนของศาสนาซันโตและลัทธิศาสนาโบราณนั้นมีความสำคัญและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและ
กิจกรรมต่างๆของชาวญี่ปุ่น ดังจากที่กล่าวมาในข้างต้น คำสอนของศาสนาซันโตนั้นได้ถูกหลอม
รวมกับวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาวญี่ปุ่น จากความคิดความเชื่อนี้ได้สะท้อนออกมาใน
รูปแบบประเพณีวัฒนธรรม การจัดพิธีกรรม นิทานและตำนาน ความคิดความเชื่อเรื่องดวงจันทร์
ของชาวญี่ปุ่นนั้นสามารถสะท้อนให้ถึง ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาซันโต ความคิดความเชื่อ
เกี่ยวกับการนับถือเทพเจ้า และความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือธรรมชาติ ดังนั้นข้าพเจ้าคิดว่า
หากมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับดวงจันทร์กับชาวญี่ปุ่นนั้น ก็จะสามารถทำให้เข้าถึง
ตัวตนและความคิดของชาวญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น จึงควรศึกษาถึงเรื่องนี้ต่อไป

5. การอ้างอิงและภาคผนวก

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

คอสมอส. **ตำนานเทพญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารบัวแก้ว , 2544.

ประวิทย์ พันธุ์โรจน์. **คู่มือท่องเที่ยวไชน่าทาวน์**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ , 2545.

ผกาทิพย์ สกุลครุ สุมาลี แพสชะเรตตี และทัศนีย์ วรรณรยวงศ์. **12 เดือนในญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัทดวงกมลสมัย จำกัด , 2538.

พรหมา พิทักษ์. **สรรพเทพ ผู้ครองคุณธรรมโลก**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นธรรม , ม.ป.ป.

เพ็ญศรี กาญจนมัย. **ชินโต จิตวิญญาณของญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , ม.ป.ป.

มณฑา พิมพ์ทอง. **ธรรมเนียมญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัทดวงกมลสมัย จำกัด , 2543.

สมพงษ์ เกரியไกรเพชร. **ประเพณีต่างชาติและเรื่องน่ารู้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพร์พิทยา , ม.ป.ป.

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น). **กระจกส่องญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัทดวงกมลสมัย จำกัด , 2541.

แสวง ทรงสุจริตธรรม. **วัฒนธรรมญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริม เทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) , 2548.

สำนักข่าวญี่ปุ่น สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น. **ญี่ปุ่นปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : สำนักข่าวญี่ปุ่น สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น , 2541.

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาต่างประเทศ

Aston, William G. **Nihongi, Chronicles of Japan from the Earliest Times to A.D. 679.**

London : George Allen , 1956,

Ross, Floyd H. **Shinto, the way of Japan.** Boston : Beacon Press. 1965.

Sakurai, Tokutaro. **Japanese Festivals.** Tokyo : International Society for Educational Information. 1970.

WORLD WIDE WEB

ทีมงาน โรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่น เจ.เอ.ที. (JAT). (2555). การชมพระจันทร์ (お月見, Otsukimi).

[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 31 ธันวาคม 2556. เข้าถึงจาก

<http://www.marumura.com/language/?id=3102>

นพวรรณ สิริเวชกุล. (2552). ญี่ปุ่น กินขนม ชมจันทร์. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 31 มกราคม 2557.

เข้าถึงจาก

<http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9520000104329>

มธุรส ศรีนวรรตน์. (2550). ศาสนาชินโต. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2557. เข้าถึงจาก

<http://www.crs.mahidol.ac.th/thai/shinto00.htm>

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556). ชินโต. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2557. เข้าถึงจาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/ชินโต>

สถานีวิทยุซีอาร์ไอ. (2551). ฉางเอ๋อลอยฟ้าสู่พระจันทร์. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2557.

เข้าถึงจาก

<http://thai.cri.cn/chinaabc/chapter16/chapter160110.htm>

สมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่น ในพระราชูปถัมภ์. ศาสนาชินโต. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์

2557. เข้าถึงจาก <http://www.ojsat.or.th/main/study-japan/370-chinto-japan>

อมรรัตน์ เทพกำปนาท. (2553). พระจันทร์ ความเชื่อ ตำนาน เล่าขานสู่ ประเพณีไหว้พระจันทร์.

[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2557. เข้าถึงจาก

http://www.m-culture.go.th/detail_page.php?sub_id=450

_____. (2550). ตำนานกระต่ายบนดวงจันทร์(ญี่ปุ่น). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม

2557. เข้าถึงจาก http://talesroom.blogspot.com/2009/06/blog-post_8237.html